

VIENOS KONVENCIJA DĖL TARPTAUTINIŲ SUTARČIŲ TEISĖS IR TARPTAUTINIŲ SUTARČIŲ AIŠKINIMAS

Rimantas Daujotas

Doktorantas, Karalienės Marijos Koledžas,

Londono Universitetas

Gynėjų g. 4, Vilnius, Lietuva

www.rdaujotas.com

El. p.: rimantasdaujotas@gmail.com

I. Įvadas

Niekur kitur teorija ir praktika nesąveikauja glaudžiau nei tarptautinių sutarčių aiškinimo sferoje. Tarptautinės teisės teisininkai dešimtmečiais grūmėsi su neįgyvendinama tarptautinių sutarčių aiškinimo užduotimi – iki kol 1969 metais buvo priimta Vienos Konvencija dėl tarptautinių sutarčių teisės („VKTST“)¹.

Šiandien egzistuoja begalė bandymų apibrėžti atitinkamas tarptautinių sutarčių aiškinimo taisykles. Įvairūs metodologiniai tarptautinės teisės požiūriai ir koncepcijos išsilieja į diskusiją apie tinkamiausias tarptautinių sutarčių aiškinimo priemones ir apie tai, kas turi galią aiškinti sutartis. Dažniausiai tai iliustruoja kovą tarp objektyviosios (tekstinės) ir subjektyviosios (ketinimų) mokyklų. Nepaisant to, kad tarptautinių sutarčių aiškinimo teisė buvo kodifikuota daugiau nei prieš 40 metų, ji tapo viena iš dinamiškiausių tarptautinės teisės sričių. Ji toliau vystosi iš dalies skatinama naujų ginčų sprendimo institucijų, pvz., Pasaulio Prekybos Organizacijos Apeliacijos komiteto ar tarptautinio investicinio arbitražo. Šie pokyčiai paskatino tarptautinės teisės teisininkus naujai pažvelgti į tarptautinių sutarčių aiškinimą. Nežiūrint į kodifikavimą Vienos konvencijoje, tarptautinių sutarčių aiškinimas tarptautinėje teisėje vystosi ir toliau, kadangi sutarčių funkcija užtikrinti nuspėjamumą tarptautiniuose santykiuose išlieka tokia pat svarbi, kaip ir anksčiau.

II. 1969 m. Vienos Konvencija dėl tarptautinių sutarčių teisės

VKTST buvo pateikta pasirašymui 1969 m. gegužės 23 d., sėkmingai baigus diplomatinę konferenciją – Jungtinių Tautų konferenciją dėl tarptautinių sutarčių teisės. Konferencija vyko dvejomis sesijomis Vienoje 1968 m. kovo 26 – gegužės 24 d. ir 1969 m. balandžio 9 – gegužės 22 d.² VKTST įsigaliojo 1980 m. sausio 27 d. Konvencijos tekstas yra pagrįstas projektu, kurį parengė JTO Tarptautinė teisės komisija 1949–1966 m.

¹ *Valstybės žinios*, 2002-02-06, Nr. 13-480. Žr. Sinclair, Ian M. "Vienna Conference on the Law of Treaties." *International and Comparative Law Quarterly* 19.01 (1970): 47-69., Villiger, Mark Eugen. *Commentary on the 1969 Vienna Convention on the Law of Treaties*. Brill, 2009.

² Žr. Jungtinių Tautų konferencija dėl tarptautinių sutarčių teisės, oficialūs protokolai, Pirmoji sesija, A/CONF.39/11; Antroji sesija, A/CONF.39/11/Add.1; Konferencijos dokumentai, A/CONF.39/11/Add.2.

Apžvelgus Konvencijos dalių pavadinimus, aiškėja, kad ji apima visas temas, tradiciškai patenkančias į sutarčių teisės sistemą: sutarčių sudarymas ir įsigaliojimas (įskaitant sutarčių išlygas), sutarčių laikymasis, taikymas ir aiškinimas, sutarčių pakeitimas, jų nutraukimas ir sustabdymas. Be to, Konvencija taip pat nustato procedūrinės taisyklės, susijusias su depozitoriumais, informavimu, patikslinimais ir registracija.

Vis dėlto, VKTST nėra visaapimanti. Pavyzdžiui, VKTST preambulės aštuntajame punkte nurodoma, jog šalys patvirtina „kad paprotinės tarptautinės teisės normos ir toliau reguliuos šios Konvencijos nuostatomis nereglamentuojamus klausimus“, o VKTST 3-iajame straipsnyje nurodomi tarptautiniai susitarimai kuriems Konvencija netaikoma³.

Dažnai kylantis klausimas apie Konvenciją yra tai ar VKTST kodifikuoja nusistovėjusią tarptautinę teisę, o gal joje yra tik laipsniško tarptautinių sutarčių teisės vystymosi elementų?

„Laipsniškas vystymasis“ yra apibrėžtas JTO Tarptautinės teisės komisijos Statuto 15 straipsnyje kaip „konvencijų, skirtų tarptautinėje teisėje dar nereglamentuotoms sritims arba sritims, kurių atžvilgiu teisė Valstybių praktikoje dar nepakankamai išsivystė, projektų rengimas“. „Tarptautinės teisės kodifikavimas“ yra apibrėžiamas kaip „tikslėnis tarptautinės teisės taisyklių formavimas ir sistemimas tose srityse, kuriose jau egzistuoja plati valstybių praktika, precedentai ir doktrinos“⁴.

Šiame kontekste svarbu tai, kad VKTST preambulės septintajame punkte nurodoma: „tikėdamas, kad šia Konvencija kodifikavus ir patobulinus tarptautinių sutarčių teisę (...)“. Be to, Tarptautinis Teisingumo Teismas *Gabčikovo-Nagymaros užtvankos byloje*⁵ konstatavo:

„Šis principas [*rebus sic stantibus*], jo sąlygos ir išimtys yra numatyti Vienos Konvencijos dėl tarptautinių sutarčių teisės 62 straipsnyje, kuris daugeliu atžvilgiu gali būti laikomas kodifikuojančiu egzistuojančią paprotinę teisę sutartinių santykių nutraukimo pasikeitus aplinkybėms srityje.“

³ Tai, kad ši Konvencija netaikoma tarptautiniams susitarimams, sudarytiems tarp valstybių ir kitų tarptautinės teisės subjektų arba tik tarp kitų tarptautinės teisės subjektų, taip pat ne raštu sudarytiems tarptautiniams susitarimams, nekeičia:

- a) tokių susitarimų teisinės galios;
- b) šioje Konvencijoje įtvirtintų normų taikymo jiems, jei šios normos jiems būtų taikomos pagal tarptautinę teisę ir be šios Konvencijos;
- c) Konvencijos taikymo valstybių tarpusavio santykiams pagal tarptautinius susitarimus, kurių šalys yra ir kiti tarptautinės teisės subjektai.

⁴ Žr. Briggs, Herbert Whittaker. *The International Law Commission*. Cornell University Press, 1965., Schwelb, Egon. "Some aspects of international jus cogens as formulated by the International Law Commission." *American Journal of International Law*(1967): 946-975.

⁵ *Gabčikovo-Nagymaros užtvankos byla* (Vengrija prieš Slovakiją) TTT Rep. 1997, 55). taip pat žr. *Žvejybos jurisdikcijos byla* (JK prieš Islandiją) TTT Rep. 18. Taip pat: „Sutartinių santykių nutraukimui pažeidus tarptautines sutartis taikomos taisyklės, nustatytos Vienos Konvencijoje dėl tarptautinių sutarčių nustatytos (priimta vienbalsiai), gali daugeliu atžvilgių būti laikomos paprotinės teisės kodifikavimu šiuo klausimu.“ (Namibijos patariamoji nuomonė, TTT Rep. 1971, 47).

Arbitražo teismas Biglio kanalo byloje taip pat konstatavo, kad „(...) Tradicinius sutarčių aiškinimo kanonus įtvirtino Vienos Konvencija dėl tarptautinių sutarčių teisės (VKTST 31-33 str.)“⁶

Taigi, galima teigti, kad VKTST kodifikuoja nusistovėjusią tarptautinę teisę. Tačiau negalima ignoruoti fakto, kad tarptautinių sutarčių teisė yra sparčiai besivystanti teisė, todėl ateityje neabejotinai kils poreikis naujinti VKTST pateiktą kodifikaciją.

III. Tarptautinių sutarčių aiškinimas

Tarptautinių sutarčių aiškinimas yra viena iš prieštaringiausių tarptautinės teisės temų. Nors mokslininkai paprastai sutinka, kad aiškinant tarptautines sutartis turėtų būti išsiaiškinti tikrieji šalių ketinimai, vykdydami šią užduotį jie remiasi skirtingais hermeneutiniais principais. Diskusija pirmiausia yra susijusi su du dviem klausimais: ar reikėtų pirmiausia atsižvelgti į šalių ketinimus, neatsižvelgiant į tekstą, ar pirmiausia reikėtų analizuoti koks yra sutarties dalykas ir tikslas?

Kaip ir minėta, Vienos Konvencija yra pagrindinis šiuolaikinės tarptautinių sutarčių aiškinimo teisės šaltinis. Aštuoniasdešimt penki Konvencijos straipsniai, kodifikuojantys tarptautinių sutarčių teisę, yra JTO Tarptautinės teisės komisijos septyniolikos metų intensyvaus darbo rezultatas. Vieni svarbiausių, Konvencijos 31 ir 32 straipsniai, perteikia aiškų, tačiau ne kategorišką tekstualinį požiūrį į tarptautinių sutarčių aiškinimą. 31 straipsnyje yra išvardinti pirminiai aiškinimo šaltiniai: sutartis, su sutartimi susiję susitarimai, vėlesni susitarimai ir praktika, kuri išreiškia šalių susitarimą. 31 straipsnio pavadinimas „Bendra aiškinimo taisyklė“ rodo, kad šie aiškinimo šaltiniai yra lygiaverčiai. Pagal 31 straipsnio nuostatas, sutarčių aiškinimas yra orientuotas į įprastinę sutarties reikšmę, kuri išreiškia šalių ketinimus. Reikšmė turi būti suderinta su sutarties dalyku ir tikslu bei su susijusiais dokumentais. Sąvoka gali turėti ypatingą reikšmę tik tada, jei jos šalininkas gali įrodyti, jog sąvokai turi būti priskirta speciali reikšmė. Šis sutarčių aiškinimo metodas nėra tik tekstualinis, kadangi jis atsižvelgia į sutarties dalyką ir tikslą, taip pat dabartinius ir vėlesnius susijusius dokumentus⁷.

Vis dėlto 31 straipsnis nesuteikia aiškios galimybės kalbėti apie tokias papildomas aiškinimo priemones kaip *travaux préparatoires*. Pažymėtina, kad 32 straipsnis įvardija *travaux préparatoires* kaip papildomą sutarties aiškinimo priemonę. Sutartį aiškinanti šalis gali remtis *travaux préparatoires*, kai teksto prasmė yra dviprasmiška ar neaiški arba kuomet 31 straipsnio taikymas „lemtų akivaizdžiai nepagrįstus rezultatus“. Ši formuluotė atkartoja tekstualistines

⁶ Arbitražo teismas Biglio kanalo byloje (Argentina / Čilė) 52 ILR 93.

⁷ Taip pat žr. Villiger, Mark Eugen. *Customary international law and treaties: a study of their interactions and interrelations, with special consideration of the 1969 Vienna Convention on the Law of Treaties*. Vol. 7. BRILL, 1985., McLachlan, Campbell. "The principle of systemic integration and article 31 (3)(c) of the Vienna Convention." *International and Comparative Law Quarterly* 54.02 (2005): 279-320.

dogmas. Šiuolaikinė tarptautinė teisinė bendruomenė, matyt, sutinka, kad *travaux préparatoires* yra tik papildoma sutarčių išaiškinimo priemonė⁸.

Šiandien egzistuoja keturios pagrindinės sutarčių aiškinimo temai skirtos mokyklos, kurias būtų galima pavadinti „ketinimų“ mokykla, „tekstualistinė“ arba „įprastos žodžių reikšmės“ mokykla, „teleologinė“ arba „tikslų ir uždavinių“ mokykla bei New Haven mokykla. Šių mokyklų idėjos nebūtinai visiškai skiriasi, o sutarčių aiškinimo teorijos gali apimti (ir paprastai apima) visų keturių mokyklų elementus⁹.

„Ketinimų“ mokykla

Seras Lauterpacht suformulavo „ketinimų“ mokyklos principus 1950 m. Tarptautinės teisės instituto ataskaitos projekte. Šis projektas postuluoja, kad sutartį aiškinantis asmuo pirmiausia turi išsiaiškinti šalių ketinimus. Ketinimų supratimas leidžia suteikti sutarčiai numatytą prasmę. Norėdamas nustatyti šalių ketinimus, sutartį aiškinantis asmuo gali teisėtai remtis papildomais šaltiniais, pavyzdžiui, *travaux préparatoires*, net jei sutartis atrodo esanti nedviprasmiška. Sero Lauterpacht požiūrį sukritikavo įvairių teisinės minties mokyklų atstovai. Sero Fitzmaurice tekstualistinėje kritikoje klausama, kodėl šalių ketinimai neturėtų būti suprantami vien iš sutarties teksto? Jo tvirtinimu, šalys parengia jų ketinimus išreiškiančią sutartį, todėl reikia manyti, kad sutartis iš tiesų juos perteikia. Atitinkamai, sutartį aiškinantis asmuo turėtų remtis *travaux préparatoires* tik tais atvejais, kai sutartis yra neaiški¹⁰.

Tekstualistinė mokykla

Tekstualistinė mokykla siekia aiškinti sutartis iš esmės, nustatydamas teksto prasmę. Seras Fitzmaurice teigė, kad sutartį aiškinantis asmuo pirmiausia turi išanalizuoti sutarties tekstą, o ne šalių ketinimus, kadangi būtent tekstas ir perteikia šalių ketinimus. Todėl sutartį aiškinantis asmuo–tekstualistas nustato šalių ketinimus nustatydamas įprastą teksto prasmę. Be pačios sutarties, tekstualistas gali pasitelkti kitus šaltinius tik norėdamas paaiškinti tekstinius dviprasmiškumus arba patvirtinti įprastas žodžių reikšmes. Jis gali pasinaudoti *travaux préparatoires* tik siekdamas nušviesti teksto prasmę, o ne įvertinti šalių ketinimus nesiremdamas tekstu. New Haven mokyklos steigėjas profesorius Myres McDougal sukritikavo ribojantį tekstualistinio požiūrio pobūdį ir jo priklausomybę nuo dirbtinių hierarchinių skirtumų tarp pirminių ir antrinių šaltinių aiškinimo¹¹.

⁸ Žr. Wetzel, Ralf Günter, and Dietrich Rauschning, eds. *The Vienna Convention on the law of treaties: travaux préparatoires*. Vol. 44. Metzner, 1978.

⁹ Taip pat žr. Fitzmaurice, Gerald G. "Law and Procedure of the International Court of Justice: Treaty Interpretation and Certain Other Treaty Points." *Brit. YB Int'l L.* 28 (1951): 1.

¹⁰ Žr. Morse, Oliver. "Schools of Approach to the Interpretation of Treaties." *Cath. UL Rev.* 9 (1960): 36.

¹¹ Fitzmaurice, Gerald G. "Law and Procedure of the International Court of Justice: Treaty Interpretation and Certain Other Treaty Points." *Brit. YB Int'l L.* 28 (1951): 1.

Teleologinė mokykla

Teleologinė mokykla siekia nustatyti sutarties dalyką ir tikslą. 1935 m. Konvencijos dėl tarptautinių sutarčių teisės projekto 19(a) straipsnyje yra išvardyti veiksniai, kurie nurodo sutarties dalyką ir tikslą. Svarbiausi iš jų yra sutarties istorinės aplinkybės, vėlesnis šalių elgesys, sutarties sudarymo ir aiškinimo aplinkybės ir *travaux préparatoires*. Konvencijos projektas neprioritizuoja šių veiksnių, kadangi jų reikšmė priklauso nuo konkrečių aplinkybių. Taigi, skirtingai nuo ketinimų ir tekstualistinės mokyklų, teleologinis požiūris kategoriškai neatskiria pirminių ir antrinių sutarčių aiškinimo šaltinių¹².

New Haven mokykla

New Haven mokykla bando nustatyti ir perteikti tikrus bendrus šalių lūkesčius atsižvelgiant į sutarties visumą. Siekdamas šio tikslo, sutartį aiškinantis asmuo turi išnagrinėti visus reikšmingus šalių lūkesčių rodiklius¹³. Taigi sutartis ir jos *travaux préparatoires* laikomi vienodai reikšmingais sutarties aiškinimo šaltiniais. Kritikuodamas New Haven mokyklos požiūrį, profesorius Leo Gross pabrėžė kaip yra sudėtinga paaiškinti tokias dviprasmiškas sąvokas kaip „tikri bendri lūkesčiai“. Jo prieštaravimas conceptualiniam neapibrėžtumui, gali būti taikomas ir tokioms tekstualistinėms sąvokoms kaip „šalių ketinimai“ bei „natūrali bei įprasta žodžių prasmė“¹⁴.

Šių keturių požiūrių skirtumai yra gana sudėtingi. Tekstinis požiūris įprasmina žodžius, pavyzdžiui, ieškodamas žodžių reikšmių žodynuose ir bandydamas suteikti konkrečiame kontekste naudojamiems žodžiams jų „įprastą prasmę“. Tai darydamas sutartį aiškinantis asmuo dažniau remiasi bendraisiais, gana plačios žmonių grupės (pvz., skaitančių ir suprantančių anglų kalbą) susitarimais.

Tačiau, jei ginčas sprendžiamas teisme, aiškinančioji pusė bus linkusi remtis siauresne, sutarties rengėjų grupe, kuri faktiškai dalyvavo sutarčių rengimo procese. Toks subjektyvumas gali pasireikšti tuo, kad, pavyzdžiui, nustatant sutarčių rengėjų bendrus lūkesčius ar vertybes (o ne tikrąją žodžių prasmę) pirmumas gali būti teikiamas stipriausių sutarties dalyvių pageidavimams. Pavyzdžiui, remiantis PPO sutarties derybų istorija, greičiausiai bus atsižvelgiama į tokių didžiųjų valstybių kaip Jungtinių Amerikos Valstijų, Europos Sąjungos (ES) arba Kanados pareiškimus, o ne į tuos, kurie atspindi mažųjų valstybių nuomonę, pvz. Paragvajus ar Omano¹⁵.

¹² Bederman, David J. "Revivalist Canons and Treaty Interpretation." *UCLA L. Rev.* 41 (1993): 953.

¹³ Falk, Richard A. "On Treaty Interpretation and the New Haven Approach: Achievements and Prospects." *Va. J. Int'l L.* 8 (1967): 323.

¹⁴ Gross, Leo. "Treaty Interpretation: The Proper Role of an International Tribunal." *Proceedings of the American Society of International Law at Its Annual Meeting*. The American Society of International Law, 1969.

¹⁵ Žr. Van Damme, Isabelle. "Treaty interpretation by the WTO appellate body." *European Journal of International Law* 21.3 (2010): 605-648. Jacobs, Francis G. "Varieties of approach to treaty interpretation: with special reference to the Draft Convention on the Law of Treaties before the Vienna diplomatic conference." *International and Comparative Law Quarterly* 18.02 (1969): 318-346.

Be to, jei pagrindinė sutarties aiškinimo priežastis yra teismas ar tribunolas, sutartį aiškinantis asmuo gali atsižvelgti į platesnę bendruomenę, kurią toks aiškinimas gali paveikti ir kuriai toks aiškinimas gali būti aktualus (pvz., atsižvelgti į žmogaus teises, investuotojų ar laisvosios prekybos apsaugą). Tuomet mažiau yra žvelgiama į kalbinę žodžių prasmę ar subjektyvius sutarties rengėjų ketinimus, o daugiau žvelgiama į sutarties įtaką visoms suinteresuotoms šalims, siekiant maksimaliai įtvirtinti pagrindines normines sutarties vertybes. Toks vertybėmis pagrįstas aiškinimas kelia didžiausią susiskaidymo ar konfliktų riziką. Jei investicijų sutartis nagrinėjantys tribunolai sutartis aiškina investuotojų naudai, žmogaus teisių teismai – žmogaus teisių naudai, o PPO panelės prekybininkų naudai¹⁶, prieštarų aiškinimo rezultatų rizika yra didesnė.

„Veiksmingas“ sutarties aiškinimas

Taip pat būtina paminėti, kad visų tarptautinės teisės aiškinimų pagrindas glūdi sutarties tekste ir svarbiausiame - veiksmingumo principo. Veiksmingumo principas yra skirtas efektyviai, tikroviškai ir realiai paaiškinti pradinį šalių sutikimą ir sutarimą. Šio principo tikslas yra leisti sutarčiai, kaip buvo susitarta tarp šalių, efektyviai siekti to, ką šalys iš tikrųjų susitarė. Šalys negali susitarti dėl neveiksmingų sutarčių¹⁷.

Siauresnis aiškinimas (*in dubio mitius*) – yra veiksmingo aiškinimo *alter ego* bei dažnai siejamas su pagarba valstybių suverenitetui. *In dubio mitius* negali būti sutapatinamas su sutarties dalyku ir tikslu, nes juo siekiama didesnio tikslo: sutartį aiškinantis asmuo turi vengti aiškinimo, kuris atitolina nuo nuostatos prasmės. Taip pat, būtina suteikti sutarčiai maksimalų efektą.

Žinoma, egzistuoja ir nuomonė, kad veiksmingo aiškinimo principas gali tapti per daug platus. Nors efektyvumas yra svarbus aiškinant sutartis, tačiau jis gali pašalinti faktinio sutikimo dėl konkrečios taisyklės poreikį ir tokiu būdu leisti sutartį aiškinančiam asmeniui veikti kaip teisės normų kūrėjui arba kaip teisės aktų leidėjui.

IV. Tarptautinių sutarčių aiškinimas Tarptautiniame Teisingumo Teisme ir arbitraže

Paprastai Tarptautinis Teisingumo Teismas teigia, kad jis vadovaujasi tekstiniais sutarčių aiškinimo kanonais. Bylos ir patariamiosios nuomonės akivaizdžiai patvirtina šį teiginį. *Preah*

¹⁶ „(...) Sutartį aiškinančio asmens pareiga yra išnagrinėti sutarties žodžius, siekiant nustatyti šalių ketinimus. Tai turėtų būti daroma laikantis sutarčių aiškinimo principų, išdėstytų Vienos Konvencijos 31 straipsnyje. Vis dėlto šie aiškinimo principai nereikalauja įtraukti į sutartį žodžius, kurių ten nebuvo, ir to netoleruoja, kaip ir sutartyje nenumatytų sąvokų naudojimo“. *Indija–Patentai* (JAV), 45 paragrafas (WT/DS50/AB/R);

„Mes jau anksčiau pastebėjome, jog aplinkybė, kad konkreti sutarties nuostata „nekalba“ apie konkretų klausimą, „turi turėti tam tikrą prasmę“. Šiuo atveju, bet kokios nuorodos trūkumas, atsižvelgiant į 21.3 straipsnio tekstą, pagal kurį *de minimis* standartas turi būti peržvelgiant sutartį, yra, bent jau iš pirmo žvilgsnio, nuoroda į tai, kad toks reikalavimas neegzistuoja. Vis dėlto, kaip pastebėjo pati grupė, užduotis nustatyti sutarties nuostatos prasmę, atsižvelgiant į konkretų reikalavimą, nesibaigia nustačius, kad tekstas nekalbama apie tokį reikalavimą. Toks nutylėjimas neatmeta galimybės, kad buvo ketinama netiesiogiai įtraukti reikalavimą“. *JAV — Juodasis plienas*, 65 paragrafas (WT/DS213/AB/R, WT/DS213/AB/R/Corr.1).

¹⁷ Lauterpacht, Hersch. "Restrictive Interpretation and the Principle of Effectiveness in the Interpretation of Treaties." *Brit. YB Int'l L.* 26 (1949): 48., Larouer, Christophe J. "In the Name of Sovereignty? The Battle over *In Dubio Mitius* Inside and Outside the Courts." (2009).

Vihear byloje¹⁸ TTT tvirtino, kad žodžiai turi būti suvokiami savo įprastine prasme, atsižvelgiant į sutarties kaip visumos kontekstą. Šio aiškinimo metodo gali būti atsisakyta, jei jis lemia nepagrįstus rezultatus. Tokiais atvejais teismas, be sutarties, gali atitinkamai apsvarstyti ir kitus svarbius veiksnius, įskaitant *travaux préparatoires*. Taigi, TTT, prieš nagrinėdamas *travaux préparatoires*, paprastai apsvarsto ginčijamas nuostatas visos sutarties ir jos dalyko bei tikslo kontekste¹⁹.

Nors rečiau yra kalbama apie dominuojantį TTT aiškinimo metodą, paprastai manoma, kad TTT taikomas sutarčių aiškinimo metodas yra daugiau tekstualinis nei pagrįstas sutarties dalyku. Tai galima pagrįsti ir tuo, kad VKTST „nuleido“ *travaux préparatoires* į antrinių šaltinių klasę. Ši aplinkybė taip pat atsispindi ir kituose ginčų sprendimo forumuose, pavyzdžiui, pagal GATT rėmimasis *travaux préparatoires* buvo laikomas iš esmės prieštaringa aiškinamąja praktika. GATT kolegijų sprendimų priėmimas laikomas sprendimų suderinamumo su bendra prekybos politikos elito nuomone užtikrinimo funkcija.²⁰

Tačiau, arbitražo teismai yra vienas pavyzdys, kuriame dažnai remiamasi šalių ketinimais, įskaitant investuotojų ir valstybės ginčus, kuriuose yra plačiai įsitvirtinęs „šalių autonomijos“ principas. Už teleologinį požiūrį pasisakiusių tarptautinių teismų pavyzdžiai yra Europos Teisingumo Teismas, Europos ir Amerikos žmogaus teisių teismai, Tarptautiniai baudžiamieji tribunolai Jugoslavijai ir Ruandai ir, nors ir mažesniu mastu, investuotojų ir valstybių arbitražo tribunolai.

V. Išvados

Sutarčių aiškinimo funkcija teikti stabilumą ir nuspėjamumą tarptautiniuose santykiuose su valstybėmis ir kitais tarptautiniais subjektais išlieka tokia pat svarbi, kaip ir anksčiau. Galima teigti, kad sutarčių aiškinimo metodų tyrimas, t.y. sutarčių aiškinimo mokyklų ar metodikų katalogavimas gali padėti suprasti debatus dėl tinkamiausio tarptautinių sutarčių aiškinimo metodo ir VKTST reikšmės.

Galima teigti, kad, nepaisant tarptautinių sutarčių interpretavimo taisyklių kodifikavimo VKTST, tiek PPO, tiek TTT jurisprudencija, apimanti sutarčių aiškinimo klausimus, tampa sutarčių aiškinimo standartinė nuoroda. Nežiūrint į kodifikavimą Vienos konvencijoje, tarptautinių sutarčių aiškinimas tarptautinėje teisėje vystosi toliau, kadangi sutarčių funkcija užtikrinti nuspėjamumą tarptautiniuose santykiuose išlieka tokia pat svarbi, kaip ir anksčiau.

¹⁸ *Temple of Preah Vihear*, (Cambodia v Thailand), Merits, Judgment, [1962] ICJ Rep 6.

¹⁹ Teismas nustatė šią taisyklę *Ambatielos* byloje (1952 m.) ir byloje dėl žuvininkystės jurisdikcijos (1973 m.). Be to, šios taisyklės buvo laikomasi, kai teismai naudojo *travaux préparatoires* bylose dėl Egėjo jūros (1978 m.), Nikaragvos (1984 m.), ir pasienio veiksmų (1988).

²⁰ Trebilcock, Michael J., and Robert Howse. *The regulation of international trade*. Psychology Press, 2005., Howse, Robert. "From Politics to Technocracy-and Back Again: The Fate of the Multilateral Trading Regime." *American Journal of International Law* (2002): 94-117., Kuyper, Pieter Jan. "The law of GATT as a special field of international law: Ignorance, further refinement or self-contained system of international law?." *Netherlands Yearbook of International Law* 25 (1994): 227-257.